

● Iranian Studies

(Journal of the International Society for Iranian Studies)

● Editor : Homa Katouzian, University of Oxford, UK

● Rutledge Publication

● Volume 41, number 1, Feb 2008

۲۷۹

مجله مطالعات ایران‌شناسی به سردبیری دکتر محمد علی همایون کاتوزیان و توسط انتشارات Rutledge، پنج نوبت در سال منتشر می‌شود و شامل مقالات اندیشمندان این حوزه از سراسر دنیا است. آخرین شماره این مجله (Volume 41, number 1, Feb 2008) ویژه‌نامه شاعر برجسته ایرانی خانم سیمین بهبهانی می‌باشد که سردبیر مهمان آن خانم فرزانه میلانی (استاد ادبیات فارسی و مطالعات زنان دانشگاه ویرجینیا) است.

در این ویژه‌نامه پنج مقاله از همایش بین‌المللی سیمین بهبهانی در تورنتو کانادا (Jun 2006) به انتخاب خانم فرزانه میلانی گنجانده شده است. وی طی یادداشت کوتاهی در قسمت آغازین مجله جامع بودن و پرداختن به جنبه‌های مختلف شعر و نثر سیمین بهبهانی در پنج مقاله منتخب را دلیل اصلی گزینش آنها می‌داند. همچنین خود در مقاله‌ای جدا از مقاله‌های فوق، تحت عنوان «سیمین بهبهانی: شعر ملی ایران» به معرفی ویژگی‌های مهم شعری و سبک نوشتاری خانم بهبهانی پرداخته است.

نخستین مقاله منتخب ایشان از کامران تल्प (استاد زبان و ادبیات فارسی و فرهنگ ایران زمین در دانشگاه آریزونا) تحت عنوان «دوباره می‌سازمت وطن، گفتارهای اجتماعی در آثار سیمین بهبهانی» می‌باشد. مقاله دوم از محمدرضا قانون‌پرور (استاد مطالعات ایرانی در دانشگاه تگزاس - آستین) با عنوان «پرده‌نقال: قصه و زندگی سیمین

بهبهانی» و سپس مقاله «صنعت گفتگو در شعر سیمین بهبهانی» از ریوان سندلر (استاد مطالعات ایرانی در دانشگاه تگزاس آستین) و مقاله چهارم از مهدی تورج (مریی و استاد سخنران در دو مرکز دپارتمان‌های خاور نزدیک و میانه دانشگاه کولگیت و دپارتمان تاریخی شعبه میس ساگا دانشگاه تورنتو) تحت عنوان «متن و بدنه شعر سیمین بهبهانی» می‌باشد که به تحلیل کلی از اشعار خانم بهبهانی با تفسیری ویژه از شعر «رقاصه» پرداخته است. دومینیک پرویز براک شاو (Dominic Parviz Brookshaw) (استاد زبان و ادبیات فارسی و مطالعات ایرانی دانشگاه مک‌گیل) در مقاله‌ای تحت عنوان «دگرگونی در یک نوع ادبی؟ سیمین بهبهانی و غزل فارسی» به بررسی غزل‌های ایشان و برشمردن مشخصه‌های آن پرداخته است. در پایان نیز هشت شعر از اشعار خانم بهبهانی توسط خانم میلانی و کاوه صفا (استاد مطالعات ایرانی در دانشگاه تورنتو، کانادا) به انگلیسی ترجمه شده است.

بخش پایانی مجله به معرفی برخی کتب تازه منتشر شده از فاصله زمانی ۲۰۰۵ تا ۲۰۰۶ اختصاص دارد که به آن اشاره خواهد شد.

فرزانه میلانی در مقاله خود مروری کوتاه بر خصیصه‌های شاخص سروده‌های بهبهانی دارد که طبق نظر نگارنده در هیچ قاب و قالب واحدی نمی‌گنجد و اعتقاد دارد که باید آثار بهبهانی را از زوایا و دیدگاه‌های گوناگون بررسی کرد. میلانی می‌افزاید: اشعار سیمین گاه مایه از فلسفه و تاریخ دارند و گاه از طنز عامیانه. بهبهانی به آثار هنر و ادب غربیان نیز بی‌عنایت نیست. از عروسی فیگارو و والتز دانوب آبی یاد می‌کند و از بینوایان ویکتور هوگو.

در سال‌های اخیر، اما، بسیاری از سروده‌های بهبهانی بازتاب اندوه و دغدغه خاطر او نسبت به رویدادهای مصیبت‌باری بوده است که در میهنش رخ داده. در این سروده‌ها است که او تجربه تلخ هم‌میهنانش را از جنگ به رشته تحریر می‌کشد. خانم میلانی برای هر ویژگی متمایزی که برمی‌شمرد شواهد شعری مناسب آورده است.

مقاله نخست تحت عنوان «دوباره می‌سازمت وطن، گفتارهای اجتماعی در آثار سیمین بهبهانی» از دکتر کامران تطف می‌باشد که خود هدف از نوشتن آن را ضمن ارائه تحلیلی از شعر «دوباره می‌سازمت وطن» (۱۳۶۰) پرداختن به درون مایه‌های دیگر اشعار این شاعر نامدار و پرکار، از جمله صلح دوستی، آزادیخواهی، حق‌طلبی و

KAMRAN SCOT AGHAIE	David Thurfjell, <i>Living Shi'ism: Instances of Ritualisation Among Islamic Men in Contemporary Iran</i>	412
KATAJUN AMIRPUR	Wilfried Buchta, <i>Taking Stock of a Quarter Century of the Islamic Republic of Iran</i>	415
KATAJUN AMIRPUR	Christopher de Bellaigue, <i>In the Rose Garden of the Martyrs: A Memoir of Iran</i>	417
ANOUSHIRAVAN EHTESHAMI	Mehdi Parvizi Amineh and Henk Houwelling, <i>Central Eurasia in Global Politics: Conflict, Security and Development</i>	420
RULA JURDI ABISAAB AND DEVIN STEWART	<i>Book Review: Reply and Rejoinder</i>	423

۲۸۱

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

Iranian Studies

Journal of the International Society for Iranian Studies

EDITOR

Homa Katouzian, *University of Oxford, UK*

ASSISTANT EDITORS

Dominic Brookshaw, *University of Manchester, UK*

Hossein Shahidi, *American University of Beirut, Lebanon*

BOOK REVIEW EDITORS

Roham Alvandi (History), *University of Oxford, UK*

Cyrus Shayegh (Social Science), *American University of Beirut, Lebanon*

Rivanne Sandler (Literature and Culture), *University of Toronto, Canada*

CONTENTS

ARTICLES

- BERND KAUSSLER *European Union Constructive Engagement with Iran (2000–2004): An Exercise in Conditional Human Rights Diplomacy* 269
- CHARLES KURZMAN *A Feminist Generation in Iran?* 297
- REZA J. POUDEH AND M. REZA SHIRVANI *Issues and Paradoxes in the Development of Iranian National Cinema: An Overview* 323
- MOOJAN MOMEN *The Baba'is and the Constitutional Revolution: The Case of Sari, Mazandaran, 1906–1913* 343
- HABIB BORJIAN AND MARYAM BORJIAN *The Last Gälesh Herdsman: Ethno-linguistic Materials from South Caspian Rainforests* 365

۲۸۲

REVIEWS

- HANI KHAFIPOUR *Andrew J. Newman, Safavid Iran: Rebirth of a Persian Empire* 403
- MARCUS MICHAELSEN *Reza Hajatpour, Der brennende Geschmack der Freiheit. Mein Leben als junger Mullab in Iran* 405
- GILLES RIAUX *Victor Charbonnier, Les Moujahidins du peuple iranien: un combat douteux* 407
- ALJ BEHDAD *Parisa Damandan, Portrait Photographs from Isfahan: Faces in Transition, 1920–1950* 409

مداراجویی می‌داند. هم‌چنین به این نکته اشاره می‌کند که بهبهانی، در آثاری که پیش از انقلاب اسلامی سروده است، همانند دیگر شاعران و نویسندگان زن آن دوران، چندان به مشکلات زنان پرداخته است و به هر حال از چارچوب فکری و فلسفی جنبش ادبیات متعهد اجتماعی فراتر نرفته است. او از چشم‌اندازی رئالیستی و با استفاده از زبان اشاره و استعاره و ویژه ادبیات متعهد، دل‌نگرانی‌هایش را درباره دشواری‌های اجتماعی، مسائل طبقاتی، و نبود آزادی‌های سیاسی را در گفتار و سروده‌هایش به میان آورده است. مقاله «پرده نقال: زندگی و قصه سیمین بهبهانی» از محمدرضا قانون‌پرور بیشتر به نثر سیمین بهبهانی پرداخته است و ویژگی‌های روایی بودن نثر ایشان و شباهت و تفاوت‌های آن را با پرده نقالان سنتی بیان می‌کند. نگارنده در این نوشته بیان می‌کند که آثار منثور سیمین بهبهانی نیز همانند شعرش تنها سخن درباره زندگی شخص خودش نمی‌باشد. و سپس در شرح تفاوت بین سیمین قصه‌گو و نقال سنتی این گونه می‌نویسد: «تفاوت بین سیمین قصه‌گو و نقال سنتی، اما، یکی این است که داستان‌های نقال سنتی درباره وقایع و قهرمان‌های تاریخی و افسانه‌ای است، در حالی که قهرمانان و وقایع این قصه‌گوی معاصر آدم‌های معمولی‌اند و شرح زندگی‌شان. دیگر این که حضور نقال عموماً در داستانی که نقل می‌کند حضوری است جنبی و برای آب و رنگ زدن به داستان. اما، خواننده آثار سیمین حضور قصه‌گو را مستقیماً حس می‌کند و این حضوری است نه تنها آنجا که او وقایع آدم‌ها را در داستان خود می‌تند بلکه هنگامی که در جریان بازگویی قصه آدم‌ها با آنان در تعامل است.»

مقاله سوم از ریوان سندلر تحت عنوان «صنعت گفتگو در اشعار سیمین بهبهانی» می‌باشد. در این نوشته بعد از مقدمه که به شرح کلی از آثار بهبهانی با تکیه بر غزل‌های ایشان است به پیشینه موضوع اصلی نوشته‌اش یعنی صنعت گفتگو در اشعار زنان ایرانی با تکیه بر آثار بهبهانی پرداخته است. وی به این نکته اشاره می‌کند که نخستین نمونه‌های گفتگوی شعری را می‌توان در سروده‌های مهین اسکندری (زاده ۱۳۱۹) که سیزده سال از بهبهانی کوچکتر است یافت. وی در خلال نوشته خود به بررسی شعر «مادر» وی می‌پردازد.

مهدی تورج در مقاله «متن و بدنه شعر سیمین بهبهانی» با تحلیل شعر «رقاصه» از مجموعه «جای پا» به توصیف نوع بیان و گنجاندن دیدگاه‌های اجتماعی، فرهنگی بهبهانی در این شعر می‌پردازد. نگارنده به تسلط بهبهانی در بیان دیدگاهش درباره این قشر اشاره می‌کند و اینکه در نهایت می‌تواند به سختی خواننده را با خود همراه کرده و

متأثر سازد. تورج با تحلیل ساختاری شعر و از زاویه تحلیل گفتمان (Discourse Analysis) و توصیف بافت اجتماعی - سنتی و فرهنگی ایران آن زمان به بررسی شعر مذکور می‌پردازد. در پایان نیز ترجمه کامل شعر را آورده است.

دومینک پرویز براک شاو (Dominic Parviz Brookshaw)، در مقاله‌ای تحت عنوان «دگرگونی در یک نوع ادبی؟ سیمین بهبانی و غزل فارسی» به بررسی غزل‌های ایشان و برشمردن مشخصه‌های آن پرداخته است. وی با اشاره به مقوله شعر نو و اینکه همان گونه که اشعار احمد شاملو، مهدی اخوان ثالث، نادر نادرپور و... نمود عینی شعر معاصر ایران می‌باشند، غزل بهبانی را مصداق غزل نو در ادبیات معاصر ایران می‌داند. نگارنده هدف خود را از این نوشته بیان مشخصات و ساختار زبانی و مفهومی شعر بهبانی می‌داند.

کتابهایی که در این شماره معرفی شده است:

"The Twelver Shi' a as a Muslim Minority in India: Pulpit of Tears, Toby M. Howarth, London and New York: Rutledge (Persian and Shi' I Studies series), 2005, ISBN 0-415-36234-2 xxii + 213 pp. appendices, glossary, and index.

۲۸۴

این اثر در ۲۱۳ صفحه به معرفی شیعیان دوازده امامی در حیدرآباد هند اختصاص دارد. کتاب شامل سه بخش اساسی می‌باشد؛ متن اصلی که شامل توصیف عقاید شیعیان دوازده امامی و توضیح مختصر از فرق دیگر اسلامی می‌باشد، بخش دوم آن به مراسم شیعیان دوازده امامی در مناطق مختلف عراق، ایران و لبنان با تأکید بر شیعیان هند در شهرهای حیدرآباد و لکنو اشاره دارد و در بخش پایانی به تحلیل و علل برپایی این مراسم (عاشورای حسینی) در دو بخش می‌پردازد. بخش نخست چگونگی اجرای این مراسم و ارتباط و مقایسه این مراسم در مناطق شیعه‌نشین دیگر و مسلمانان دیگر هندوستان. نویسنده در این کتاب نتایج مصاحبه خود را با مدرسان و صاحب‌منصبان این فرقه آورده است. توصیف مراسم شیعیان براساس مشاهدات عینی نویسنده صورت گرفته است.

"Let Me Tell You Where I've Been: New Writing by Women of the Iranian \ Diaspora, ed, Persis Karim, Fayetteville: The University of Arkansas Press, 2006, ISBN I-55728-820-8, 349PP"

«بزار بگم اهل کجام؛ نوشته‌های تازه از زنان ایرانی مهاجر» این کتاب در ۳۴۹ صفحه به زبان انگلیسی اثر خانم «پرسیس کریم» (Persis Karim) به نویسندگان زنان مهاجر در خارج از کشور با تأکید بر خاطرات آنان که به رشته تحریر درآمده است می‌پردازد. این آثار شعر، داستان کوتاه و مقاله‌های منتشر شده از زنان مهاجر ایرانی را گردآوری و تحلیل کرده است.

"Arms and Armor from Iran: The Bronze Age to the End of the Qajar Period" Tübingen: Legat Verlag.

«سلاح‌ها و سلحشوران ایرانی از عصر برنز تا پایان قاجار» عنوان کتابی است از منوچهر مشتاق خراسانی که تصویری کلی و جامع در ذهن بینندگان نسبت به مطالب کتاب ارائه می‌دهد.

فصل‌های کتاب به طور کلی تاریخ اسلحه سرد به خصوص شمشیر و خنجر را از عصر آهن تا آخر دوره قاجار دنبال کرده و نیز Typology و Classification شمشیر، خنجر، کارد، پیشقبض، کمان، گرز، قمه و قداره و... را دارا می‌باشد. در ضمن فصولی نیز راجع به عیاران و ورزش زورخانه‌ای و... دارد.

۲۸۵

"Warring Souls: Youth, Median, and Martyrdom in Contemporary Iran", Roxana Varzi. Duke University Press, May 2006. ISBN 0-8223-3721-5, Xiv + 290PP

ارواح جنگ جوانان؛ میانسالان و کشتگان در ایران معاصر اثر رکسانا ورزی (استاد مردم‌شناسی دانشگاه کلمبیا) در ۲۹۰ صفحه به چاپ رسیده است.

"We Are Iran, Nasrin Alvai, London, Portobello books, 2005, ISBN 1846270014, 365 PP."

«ما ایران هستیم: وبلاگ‌های ایرانی» نخستین کتاب جدی در بررسی وبلاگ نویسی در ایران تحت عنوان «ما ایران هستیم: وبلاگ‌های ایرانی» از سوی یک ناشر امریکایی به بازار نشر این کشور عرضه شد. این کتاب را نسرين علوی در ۳۸۴ صفحه و به زبان انگلیسی نوشته است. انتشارات «سافت اسکول پرس» ناشر این کتاب در بروکلین امریکا فعالیت می‌کند. این کتاب در پایان نوامبر سال ۲۰۰۵ چاپ و منتشر شده است.